

Občané o svých možnostech ovlivňovat veřejné dění – únor 2010

Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost 2010, v10-02
Realizátor:	CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.
Termín terénního šetření:	1. – 8. 2. 2010
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1105
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	PD.3, PD.34, PD.46
Zveřejněno dne:	12. března 2010
Zpracoval:	Jan Červenka

V rámci svého únorového šetření se Centrum pro výzkum veřejného mínění dotazovalo na názory občanů ohledně jejich možností ovlivňovat veřejné dění.

Tabulka 1: Možnosti lidí ovlivňovat veřejné dění¹

	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne
vyjadřovat se k problémům společnosti	23	41	25	9
ovlivnit řešení problémů ve své obci	4	37	43	13
dosáhnout svých oprávněných požadavků	1	25	47	17
ovlivnit řešení problémů ve státě	1	5	36	56

Pozn.: Dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „neví“.

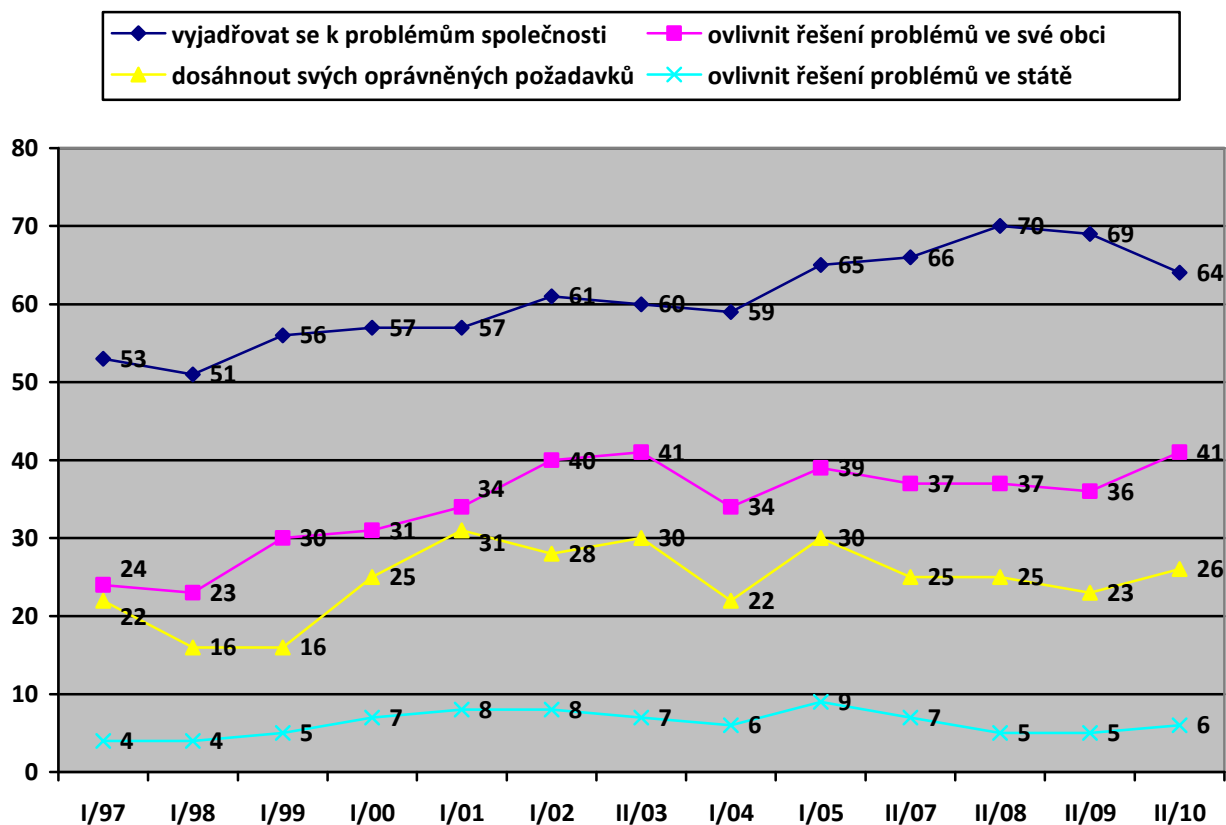
Z výsledků zachycených v tabulce 1 vyplynulo, že většina lidí má podle svého přesvědčení možnost otevřeně se vyjadřovat k problémům ve společnosti, což v šetření uvedly téměř dvě třetiny (64 %) dotázaných, zatímco třetina (34

¹ Otázka: „Řekl byste, že v dnešní době lidé, jako jste Vy a) mají možnost otevřeně se vyjadřovat k problémům a nedostatkům ve společnosti, b) mohou ovlivnit řešení problémů ve své obci, městě, c) mohou ovlivnit řešení problémů na celostátní úrovni, d) mohou dosáhnout svých oprávněných požadavků?“

%) vyjádřila opačné mínění. V ostatních předložených možnostech je to ovšem již výrazně slabší. Jen dvě pětiny (41 %) dotázaných soudí, že mají možnost ovlivňovat řešení problémů ve své obci, pouze čtvrtina (26 %) se domnívá, že má možnost dosáhnout svých oprávněných požadavků, a toliko 6 % respondentů pohlíží optimisticky na své možnosti ovlivňovat řešení problémů na celostátní úrovni. Ve všech těchto případech skepse vůči vlastním možnostem převažovala zřetelně nadpolovičním podílem při součtu variant „rozhodně ne“ a „spíše ne“, u možnosti ovlivňovat řešení problémů na celostátní úrovni pak jasnou nadpoloviční většinu tvořil dokonce i jen samotný podíl odpovědí „rozhodně ne“.

Obecně jako optimističtější ve všech uvedených ohledech se ukazují být absolventi vysokých škol, dotázaní s dobrou životní úrovní a lidé hlásící se k pravici, respektive voliči ODS a TOP 09. Skeptičtějšími ve vyšší míře pak vesměs byli dotázaní se špatnou životní úrovní, obvykle i příznivci KSČM nebo nevoliči a zejména u možnosti domoci se svých oprávněných požadavků také lidé starší 60 let, respektive důchodci.

Graf 1: Možnosti lidí ovlivňovat veřejné dění – časové srovnání

Jak ukazuje graf 1 s časovým srovnáním, s výjimkou možnosti ovlivňovat řešení problémů na celostátní úrovni všechny zkoumané položky vykazují nyní určité zlepšení oproti konci 90. let minulého století. V aktuálním šetření oproti loňsku mírně vzrostl podíl těch, kdo soudí, že mohou ovlivnit řešení problémů ve své obci, a naopak pokles se objevil u možnosti otevřeně se vyjadřovat k problémům a nedostatkům ve společnosti.

Tabulka 2: Jaký vliv na vládu mohou mít lidé jako vy?²

	XII/2004	II/2008	II/2009	II/2010
velký vliv	1	1	0	1
určitý vliv	10	9	7	10
ne moc velký vliv	39	33	36	35
žádný vliv	48	56	56	52
neví	2	1	1	2

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Jak ukazuje tabulka 2, velmi skepticky se Češi stavějí i ke svým možnostem ovlivňovat vládu v současném systému. Podíl těch, kdo si myslí, že mohou mít alespoň určitý vliv, se trvale pohybuje okolo jedné desetiny, asi třetina svůj vliv hodnotí jako „ne moc velký“ a více než polovina pak soudí, že na vládu žádný vliv nemá.

Sociodemografické rozdíly v tomto případě v podstatě kopírují předchozí otázku: k optimističtějším skupinám patří absolventi vysokých škol, dotázaní s dobrou životní úrovní, voliči ODS a ti, kdo se hlásí k politické pravici, zatímco skepsi ve větší míře vyjadřovali lidé se špatnou životní úrovní, dotázaní ve věku nad 60 let, voliči KSČM nebo lidé odmítající volit.

Tabulka 3: Účinnost některých aktivit občanů při snaze prosadit změnu zákona³

	rozhodně účinné	spíše účinné	spíše neúčinné	rozhodně neúčinné	+/-
dopisy novinám	5	21	49	21	26/70
práce v politické straně	10	51	24	7	61/31
práce v odborech	7	35	36	13	42/49
práce v církvi	1	10	35	41	11/76
soudní spor	6	35	34	13	41/47
demonstrace	10	38	35	12	48/47
dopis poslanci	2	17	42	31	19/73
násilné akce	4	12	30	45	16/75
petice	7	40	34	14	47/48
hladovka	3	9	29	51	12/80

Pozn.: Dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „neví“.

Poslední otázka zjišťovala, jak účinné jsou podle respondentů některé aktivity, jimiž se občané mohou pokoušet ovlivnit legislativní proces. Jak je patrné z tabulky 3, dotázaní nehodnotí žádnou z nabízených možností příliš vysoko s výjimkou „práce v politické straně“, kterou jako jedinou označila za účinnou nadpoloviční, třípětinová většina dotázaných (61 %). Relativně příznivě z hlediska účinnosti jsou dále hodnoceny i demonstrace (48 %), petice (47 %), práce v odborech (42 %) či soudní spor (41 %). Největší skepse naopak panuje ve vztahu k násilným akcím (16 %), hladovce (12 %) a práci v církvi (11 %).

² Otázka: „Jak velký vliv na vládu v současném politickém systému mohou mít lidé, jako jste Vy? Velký vliv, určitý vliv, ne moc velký vliv, žádný vliv?“

³ Otázka: „Zde jsou některé aktivity, které občané většinou dělají, aby změnili zákon. Jak účinné podle Vás jsou: dopisy novinám, práce v politické straně, práce v odborech, práce v církvi, soudní spor, demonstrace, dopis poslanci, násilné akce, petice, hladovka?“

Tabulka 4: Účinnost některých aktivit občanů při snaze prosadit změnu zákona – časové srovnání

	VI/2003	II/2007	II/2008	II/2009	II/2010
dopisy novinám	31/64	31/63	24/71	24/71	26/70
práce v politické straně	60/30	60/30	63/29	65/27	61/31
práce v odborech	48/41	44/43	42/46	45/44	42/49
práce v církvi	18/67	12/71	11/77	10/74	11/76
soudní spor	40/47	46/40	42/46	39/45	41/47
demonstrace	47/46	48/46	45/51	49/46	48/47
dopis poslanci	26/63	21/65	18/73	20/71	19/73
násilné akce	12/75	14/74	13/75	14/76	16/75
petice	x	x	x	44/51	47/48
hladovka	x	x	x	11/80	12/80

Pozn.: Podíly „rozhodně účinné“ + „spíše účinné“ a „spíše neúčinné“ + „rozhodně neúčinné“.

Tabulka 4 ukazuje časové srovnání vývoje pohledu na účinnost některých metod, jimiž se občané mohou snažit ovlivňovat přijímání zákonů. Od roku 2003 se snížil podíl těch, kdo přikládají význam dopisům novinám či poslancům a práci v odborech nebo v církvi. Oproti předchozímu šetření z února 2009 je pak trochu skeptičtěji hodnocen efekt práce v politické straně či v odborech.